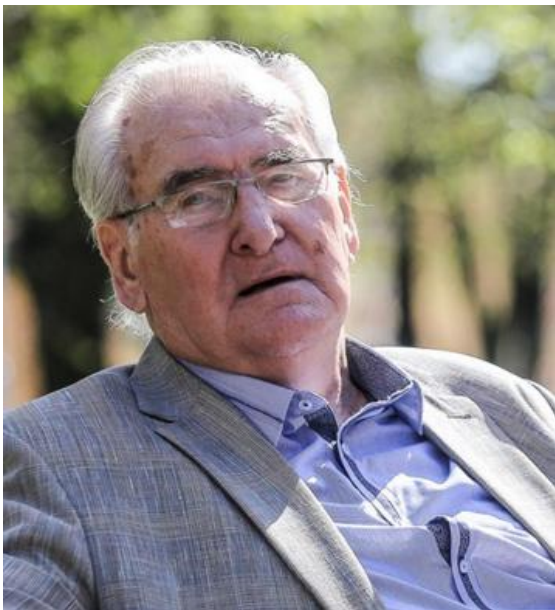

StB ji rozmetala výbuchem, vzpomíná spoluzakladatel kamenné Ivančeny

Bylo jich šest. Sláva Moravec, **Jaroslav Rozsypal**, Milan Kuman, **Petr Fiala**, Milan Straškraba a Lád'a Feruga. Šest kamarádů z vedení ostravského skautského oddílu Třícítka založilo v roce 1946 tradici, která trvá dodnes. Postavilina hřebenu Ivančena kříž na památku svých padlých kamarádů, kolem něj položili šest prvních kamenů a ke kříži přiložili lahev se vzkazem. „Tento kříž postavila oddílová rada 30. oddílu Ostrava dne 6. 10. 1946 na památku našich bratrů: Vládi Čermáka, Vládi Pacha, Milana Rottera, Quido Němce, Otto Kleina, kteří byli za odbojovou činnost zavražděni německými okupanty v dubnu 1945 v Cieszyně. Čest jejich památce. Kdo jdeš kolem, přilož kámen.“ A kamenů postupem let přibývalo. Nejen na památku popravených skautů, ale i jako výraz vzdoru panujícímu režimu. Komunisté nechali kamennou mohylu několikrát rozbít, členové státní bezpečnosti kontrolovali lidi při cestě na Lysou horu a z batohů jim vyhazovali připravené kameny.

Naživu jsou již jen dva ze šesti skautů, kteří v roce 1946 postavili prazáklad slavné mohyly na Ivančeně. Ta se mezitím, přes několikeré bourání, rozrostla do ohromných rozměrů. Na začátky slavné mohyly vzpomíná Petr Fiala.

Jaké bylo počasí, když jste v roce 1946 zakládali mohylu na Ivančeně?

Bylo doslova hnusně. To si dodnes pamatuji a je to zapsáno i v mém deníku. Vytrvale pršelo, my se sušili u ohně a pak jsme na hřebeni postavili ten první kříž.

Ten jste tam nesli připravený předem?

Ne. Setnuli jsme nedaleko stojící soušku, oklestili ji, udělali zásek a do toho jsme připevnili lahvičku se vzkazem.

Jak dlouho ta lahvička se vzkazem na tom kříži vydržela?

Určitě tam byla ještě v roce 1950, z toho roku mám fotografii. Když ten kříž uhnul, tak se dával nový. Později, když se mohyla rozrostla, stály na ní dva kříže. Na těch už bylo poznat, že jsou lépe připraveny, byly opracovány doma, šlo o kvalitnější práci.

Věděli jste dopředu, kde kříž vztyčíte?

Ne, nevěděli jsme to. Věděli jsme jen, že to chceme udělat. Byli to naši kamarádi, kteří byli zastřeleni. Chtěli jsme na ně zachovat vzpomínku. Proto jsme s sebou měli tu lahvičku se vzkazem. Ale kde ji necháme, to jsme nevěděli. Až pak Sláva Moravec řekl: Tady to bude.

První kříž byl vztyčen 6. října 1946, srazy skautů u Ivančeny ale bývají v dubnu. Proč ten rozdíl?

To datum postavení mohyly 6. října nemá žádný hlubší důvod. Jen to byla sobota, takže jsme mohli do hor. Akce u mohyly okolo 24. dubna jsou ze dvou důvodů. Tím prvním je, že právě v tento den byli v polském Těšíně zastřeleni naši kamarádi, a druhým důvodem je, že 24. duben je svátkem svatého Jiří, který je patronem všech skautů.

Mohyla byla několikrát zničena.

Ano. Jednu ji dokonce StB rozmetala výbuchem. Dali do toho nějakou trhavinu a odpálili ji. Od roku 1952, kdy byl Junák zrušen, vadilo vše, co bylo skautské. Těm primitivům v krajském i okresním výboru KSČ ve Frýdku-Místku Ivančena hodně vadila. Byli prostě morálně deformovaní. Ale nemohli to dávat tak

najevo, šlo přece jen o odbojáře, lidi, kteří položili své životy za obranu republiky. A proti tomu nemohli otevřeně ani oni. Ale to jim nebránilo, aby celou mohylu nezbourali.

Znal jste všechny ty popravené skauty osobně?

Samozřejmě. To byli naši vedoucí. Byl jsem členem Prvního oddílu v Ostravě od roku 1938. O rok později byl Junák zrušen a převeden pod Kuratorium. My dál fungovali pod hlavičkou Klubu českých turistů. TS. Tajný Skaut. Tak jsme si říkali. Jak my byli tehdy naivní. Říkali jsme to veřejně a mysleli, že se nám nic nestane. Ale v té době nám to nepřipadalo, že je to nebezpečné. Ale odkud jsme o tom mohli vědět? Ale i ti kluci, které zastřelili, byli poněkud neobezřetní.

Asi je těžké říkat, jak se má kdo chovat, když dnes víme, co víme, ale tehdy se to neměli kde naučit, žádné příručky o životě v ilegalitě asi nebyly.

To nebyly. Z dnešního pohledu se můžeme divit, co se tehdy stalo, ale doplatili na zradu. A určitou konspiraci také dodržovali. Byli v takzvaných trojkách. Jen jeden měl napojení na další trojku.

Oddělovali odboj od oddílové činnosti, nebo jste se zapojovali i vy?

Mně bylo v roce 1943, kdy s tím začali, dvanáct let. Slávek Moravec, vedoucí oddílu, byl totálně nasazen u protiletectvé služby. Měl štěstí. V Ostravě. A my chodili, právě přes Ivančenu, na Jestřábí. A po cestě jsme se stavovali ve Frýdlantě u tamního lékárníka, který nám dával ‚svačinky‘. My měli svoje, ale dostávali jsme ještě jednu. A tu jsme nosili do hor, k hajnému Kaňokovi. Tam jsme je odevzdávali. Byly v nich totiž náplasti, léky a další věci potřebné k přežití zimy v horách. Pan Kaňok je dále předával partyzánským skupinám, které v Beskydech operovaly.

Mohli jste za války normálně do hor?

Ano, to nikdo nehlídal. Pan lékárník byl příbuzný od bratrů Rozsypalů. Jarek Rozsypal, ten žije dodnes, tenkrát při tom zatýkání utekl včas, byl varován, i se svým bratrem Milošem. A do konce války se schovávali ve skautské boudě na úbočí Lysé hory.

Jaké byly osudy mohyly v dalších letech? Stala se hned od začátku poutním místem?

To ani ne. Zpočátku to bylo opravdu jen takové památní místo hlavně pro náš oddíl. Zlom podle mne nastal až v roce 1970, kdy se nedaleko od Ivančeny, na louce na Hradové, setkala na dva a půl tisíce skautů. Celé to organizoval Sláva Moravec a přijel i náčelník Junáka Rudolf Plajner, jak my mu tehdy říkali táta Plajner. Ve skautské uniformě, s kloboukem. Pak ale Junáka opět zakázali. A tehdy Ivančeně pomohli trampí, kteří tam chodili a nosili kameny, ukládali je a mohyla dál rostla.

Co říkáte na nový plán změněné podoby mohyly?

Těžce jsem to rozdýchával. Ale na druhou stranu se tady zase otevře prostor, aby všichni kdo jdou kolem mohli naplnit ono heslo „Kdo jdeš kolem, přilož kámen“. Takto se jich tam vejde mnohem více. Ale myslím, že si tam lidé zase nějakou mohylu sami postaví. Jiná cesta asi není. Vždyť ta dnešní mohyla obsahuje 300 tun kamení, je dlouhá sedmnáct metrů a to je obrovské kvantum.

Nadával vám někdy někdo, že lidi pro Ivančenu brali kameny, kde se dalo?

Ne, to ne. I když je pravda, že v širokém dalekém okolí Ivančeny žádný kámen není.